

VNITŘNÍ POMĚRY MĚSTEČKA NO.
VÝCH DVORŮ (1722-1848)
1. Obecní správa.

Obecní záležitosti spravovali jako za času Věžníkovských, úřad konšelský. Zdá se však, že obnovení rady dalo se tak, že pro poučení vždy 6 konšelů ze staré rady do nové bylo voleno. První z nich od starodávna jmenoval se primas nebo primator; byl

v poradách konšelů první tázán s míněním, a když přišlo k hlasování první odevzdal svůj hlas, byl vůbec středem rady a měl rozhodný vliv na záležitosti obecní. Uprázdnilo-li se místo primatorské, žádali zaň u vrchnostenského úřadu někteří členové z rady. Úřad primátora zrušen císařem Josefem II. r. 1784. Potom byl první osobou purkmistr a přestal zároveň způsob, že každého měsíce byl jiný konšel purkmistrem. Vrchnost jmenovala nyní sama purkmistra na čas neurčitý, dle své libosti, přihlížejíc také ku přání občanstva, které žádalo vrchnost, aby ten neb onen jim za purkmistra byl ustanoven. Rychtář vykonával věci soudní a dbal nad veřejným pořádkem v obci. Jeden z konšelů sul „obecník“; ten vybíral daně, byl vojenským ubytovatelem a měl dozor nad inventářem obecním. Práva všech byla však víc a více omezována jednak nově zřízenými úřady krajskými jednak úřadem vrchnostenským. Úřadovali po česku a také do knih v mateřské řeči své zapisovali, kdy někdo kšaft neb smlouvu nějakou učinil; též účty v příjmech a vydáních po česku vedli. Z těchto knih zachovali se jen: 1. Protokol, do kteréhožto všechny kšafy, inventáře a notáta dle žádosti jednoho každého se vtáhnouti aneb vepsati mohou (počato 5/7 1751), 2. Kniha účetní, počata r. 1771. Z úřadování svého byli konšelé vrchnosti zodovědní a předkládali jí též obecní účty k revizi. Vrchnost také sama poukazovala vydání z pokladny obecní. Ze zachovalých dosud knih, ze starých matrik a jiných listin úředních sestavil jsem tento pořádek primasů, purkmistrů a rychtářů: prvním primasem, jak již uvedeno, byl Jiřík Mazánek (1701-1712); druhým Jan Procházka (1712-1720); třetím Jan Novák (1720-1724); čtvrtým Jiří Čadílek (1725-1728); pátým Jan Koukol (1728-1736); šestým Matěj Eberwein (1737-1750); sedmým Josef Kebert (1750-1761); osmým Jan Kučera (1761-1767); devátým Fr. Hrubec (1767-1778); desátým a posledním Martin Vozáb (1773-1784). Do r. 1784 bylo z obecní pokladny placených 10, později 7 obec. funkcionářů, kteří povinnosti úřadu obecního mezi sebe rozděleny měly. Od 1. ledna 1827 bylo vrchnostenským úřadem nařízeno, aby funkcionáři byli pouze 3, totiž purkmistr a spolu početvedoucí, policejní komissař spolu vrchnostenský rychtář, jeden starší obecní jako správce inventáře obecního. Obecní funkcionáři dostávali o vánocích po 6 librách ryb, po housce a celoročně deputát pivní po 10 mázích. Deputát ryb a housek přestal r. 1826. Od r. 1827 dostávali měšťtí funkcionáři 2 sudy piva od vrchnosti po zaplacení ječmene a posudného. Také účtovali si za své zaneprázdnění. Od r. 1788 měli určitou peněžitou náhradu, která byla dosti nízká. Tak r. 1781 obdržel konšel, který v příčině tržních privilegií ke krajskému úřadu do Čáslavě se odebral, diéty – 15 kr. od r. 1827-37 dostávali akcidencie z čistého užitku obecního. R. 1836 bylo jmění obecní revidováno krajským komisařem a od r. 1837 ustanovovala gubernium purkmistrovi a jiným funkcionářům roční služby. Poslední představeností, kteráž odevzdala správu obecní měšťskému zastupitelstvu novému dne 13. července 1850 byli: Jan Beránek, představený, Josef Váša, početvedoucí, Jan Prokop, Jan Jareš, Vojt. Podolák, Sigmund Bláha, Jan Jareš ml., Jan Hylský, Václ. Černohorský, Jan Kačer, Ant. Horáček. representanti. Jmění obecní záleželo pouze z domu radního, v kterémž byl hostinec. Mimo užitek z hostince měla obec příjmy z výroč. tržích z přihnáného dobytka koňského a hovězího, z míst od kramářů a prodavačů lnů, z půjčených prken kramářům a.j. v roce 1830 měla obec na kapitále 3317 zl. v.č. r. 1831 koupila u střeďaných peněz domek č. 20, nazvaný Brožovský, a přináležející zahradou za 1015 zl. v. č., téhož roku dne 24. listopadu 1831 prodala místo to k vystavení 3 domků a sice Josefovi Vášovi 96 2/6 čtver. sáhů za 150 zl. 37 k. v. č., Janu Slepíčkovi 97 3/6 čtver. sáhů za 177 zl. 30 kr. v. č. a Mat. Sukovi 106 čtver. sáhů za 201 zl. 15 kr. v.č. po prodeji zbylo jí ještě místo k vystavení kůlny obecní a obydlí pro pastýře. Stará pastouška a místo, kde stará kůlna stávala, prodány roku 1833. Roku 1847 měla obec na kapitálech a v hotovosti 7325 zl.v.č. Nové Dvory měly jen nižší právo pro obyčejné menší případy, jako hádky, pře, menší krádeže apod. a to bylo zastoupeno rychtářem. Práva hrdelního pro zločiny a těžké přestupky neměly, právo to náleželo do roku 1765 vrchnosti, která sobě pro odpravování zločinců kata držela. V letech 1730-1758 přichází Šimon Nothoft a r. 1759 Jan Stehlík, mistři od ostrého meče. Ale r. 1765 bylo zřízeno jen 27 hrdelních soudů v Čechách se soudci v právech určenými; též vrchnosti musely svěřiti soudy na panstvích svých justiciářům, právníkům to zkoušeným. Z Novodvorských rychtářů jsou nám známi: Mat. Koláský (1701-3); Jan Sokol (1731-3); Jan Kebert (1733-8); Josef Kebert, rychtář starší (1738); Fr. Vaniček (1750-1763); Fr. hrubec (1755); Mart. Vozáb (1763); Jan Hrubec (1768-1770); Jan Novák (1773-1776); Jan kučera (1776-7); Jos. Vaniček (1801-7); Jakub Patočka (1807-9); Jan Krupička (1812-1818); Jakub Suchánek (1819); Ant. Tuček (1820-6). Trhy dle majestátu uvedené byly: První na den sv. Pavla na víru obrácení, druhý na den sv. Anny, třetí na den sv. Šimona a Judy. Mimo tento majestát obdržely Nové Dvory ještě následující: 1. Od Marie Terezie dat. v Prešpurku dne 31.července 1751. Marie Terezie doznává listem tím, že Jí vsoco urozený Pán, skutečný tajný a konferenční rada, komoří, polní maršál a věrný milý, Karel, hr. Batthyany, rytíř zlatého rouna, poniženě představil, kterak dosud Nové Dvory privilej na týdnní trhy nemají a tedy jako městečko vynikati nemohou mimo to, že obyvatelé bez výživy jsou a že by propůjčením týdenního trhu městečku pomozeno bylo. Následkem prosby té povoluje císařovna, aby trhy týdenní v úterý každého týhodne na obilí a všeliký dobytek držány

byly. 2. Od Marie Terezie, dat. ve Vídni dne 27. srpna 1767. Císařovna doznává, že Ji vys. urozený a věrně milý hr. Jan Karel Chotek prosil, aby předešlé privilegie potvrzeny byly a poněvadž týdenní trhy pro chudobu obyvatelstva a za příčinou drahoty výsledků neměly, a spíše by se očekávalo, že obyvatelé zboží a výrobky své při častějších výročních trzích prodají, že žádal, aby ještě 2 výroční trhy byly povoleny a sice ve čtvrtek před nedělí Judica a v pondělí před sv. Matoušem, v kteréžto dny na 3 míle vůkol trhů není. Císařovna k tomu svoluje. 3. Od císaře Josefa II., jehož datum ve Vídni dne 9. prosince 1784. Císař Josef II. oznamuje listem tím, že jej purkmistr, rada a obec N. Dvorů prosili, aby privileje od Marie Terezie potvrzené a rozšířené opětovně potvrdil a aby na neděle a svátky připadající výroční trhy na následující neb předcházející všední dny byly přeloženy. Císař svoluje tomu a nařizuje spolu listem tím všem vrchnostem a poddaným, zvláště pak českému guberniu, aby Nové Dvory při privilejích těch byly ochráněny. 4. Od císaře Františka I. dat. ve Vídni dne 22. srpna 1793. Císař František I. doznává tím listem, že jej purkmistr a obec N. Dvorů prosili, aby privileje obecní od předchůdců jeho vydané, byly potvrzeny. Císař svoluje tím majestátem, aby Výroční trhy na neděle a svátky připadající, pak týdenní trhy v úterý na předcházející neb následující všední dny mohly býti přeloženy. 5. Od císaře Ferdinanda I. dat. ve Vídni dne 2. září 1846. Listem tím oznamuje císař Ferdinand, že jej obec N. Dvory prosila, aby mimo 5 již stávajících trhů, ještě 2 a to ve čtvrtek před svatodušními svátky a na sv. Tomáše, apoštola, držány směly, a praví: "Poněvadž Jsme hotovi vždy blaho poddaných podporovati, kdy k žádosti té svolujeme, však bez škody Našich i kohokoli jiného práv a bez porušení nynějšího i budoucího zřízení zemského s podotknutím, že kdyby výroč. trh připadl na neděle, aby byl držán druhého všedního dne". Do r. 1826 vybírala obec sama svými úředníky tržné. Od r. 1827 bylo tržné pronajímáno. Prvně pronajal tržné Moric Freudn z Ovčár za 931 zl. vid. čís. Remesla kvetla v Nov. Dvořích hlavně za času hr. Věžníka, neboť staral se, aby všichni osedlí řemeslníci práci ze všech obcí panství dostávali. V pozdějších dobách vymizela zde většina řemesla úplně; jmenovitě stalo se tak v letech hladu 1771 a 1772, jelikož se zde mnozí řemeslníci uživit nemohli; mnohá řemesla vymizela v 19. století, jelikož se zde uživit nemohli pro blízkost vůkolních měst. Řemeslníci sestoupili se r. 1701 v pořádky nebo cechy a měli svá cechovní pravidla i znaky, jimiž ozdobovali své korouhve a pečeti. Roku 1827 obdržely všechny cechy nařízení, aby cechovní účty vrchnostenskému úřadu k revizi předkládaly. Téhož roku působil derektor Schak k tomu, aby cechové zakoupili si nové korouhve. I koupili si nové korouhve mlynáři, zedníci, reiscech (spojená řemesla: kováři, bednáři, koláři, zámečníci, truhláři a sklenáři), krejčí a obuvníci. Pět těch korouhví posvětil Novodvorský farář Kruch v Božím Těle v panské zahradě pod kaštany, kdež byl zřízen oltář. Vyšívání na praporech obstaraly paní hr. úředníků. Po obvyklém zatloukání hřebů měl farář Kruch přiměřenou řeč, načež následoval průvod po městě ke 4 oltářům. R. 1832 byla tímže způsobem posvěcena korouhev řezníků. K cechům Novodvorským patřili všichni řemeslníci a živnostníci z panství. R. 1841 bylo v Nov. Dvořích 65 cech. mistrů, 50 tovaryšů a 42 učedníků. Téhož roku bylo na celém panství 151 cech. mistrů a živnostníků, 75 tovaryšů a 52 učedníků. Z těch byli 2 pekaři, 1 sládek, 17 hostinských, 1 kořalečník, 1 knihař, 4 bednáři, 7 řezníků, 3 zahradníci, 2 sklenáři, 7 krupařů, 1 kožešník, 1 štukatér, 7 mlynářů, 27 krejčí, 25 obuvníků, 1 provazník, 10 truhlářů, 4 koláři, 2 cihláři, 2 pokrývači, 2 tesařští mistři se 14 tovaryši. Z kroniky přepisuje Eva Dítětová

V Novodvorských novinách č. 2/2021 jste se seznámili se znakem městyse, který byl Novým Dvorům udělen listinou císaře Leopolda I. dne 11. dubna 1701. Nyní máte možnost se seznámit s vlajkou, kterou schválil Parlament České republiky Rozhodnutím č. 19 dne 16. července 2014.

Vlajka městyse Nových Dvorů

List vlajky tvoří černé karé a dva vodorovné pruhy, červený a bílý. V karé bílá hlava psa – věžníka s červeným, žlutě lemovaným obojkem s kroužkem. Poměr šířky k délce listu je 2:3.

